

การบริหารวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัล*

ACADEMIC ADMINISTRATION IN DIGITAL AGE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

วัลย์ลักษณ์ อินนอก¹, พระมหาพิสิฐ วิสิษฐบุญโญ², พระฮอนด้า วาตสโท³,
เอกราช โขจิตพิมานเวช⁴ และ ศิวกร อินภุษา⁵

Valailuck Innok¹, Phra Maha Phisit Wisitthapanyo², Phra Honda Vatsatho³, Ekkarat Kositpimanwet⁴, and
Siwakorn Inphusa⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻⁵Mahachulalongkorn rajavidyalay University, Thailand

Corresponding Author's Email: siwakornin@gmail.com

บทคัดย่อ

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการมีภาระหน้าที่ 17 งาน คือการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการ

* Received 20 April 2024; Revised 4 May 2024; Accepted 28 June 2024

บริหารงานวิชาการ ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ สื่อการสอน ดิจิทัล แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ระบบวัดผลและประเมินผล ระบบติดตามผลการศึกษา โขชัยลมีเดีย เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล ปรับการเรียน การสอนให้เหมาะกับแต่ละบุคคล การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและความพร้อมของผู้ใช้งาน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการ พัฒนาการบริหารงานวิชาการช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบ การศึกษาให้มีคุณภาพ

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, สถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

Academic administration in digital educational institutions plays an important role in improving the quality of education by diversifying the management authority. The scope of academic administration has 17 responsibilities: development or implementation of local curriculum development, academic planning, educational management, and curriculum development of educational institutions. Development of learning processes, measurement, evaluation, and comparison of learning outcomes, research for improving educational quality in schools, development of educational communities, and cooperation in academic development with other schools and organizations. Promotion and support of academic work for individuals, families, organizations, organizations, and other institutions that provide educational institutions, organizations, and institutional management. Management Information System, Decision Support System, Digital Teaching Media, Online Learning Platform, Evaluation and Evaluation System, Social Media Monitoring System, Artificial Intelligence Technology Development, and Evaluation System for Individual Teaching Application of Technology to Academic Management Considering School Context and User Availability Technology plays an important role in improving academic management,

helping executives to work efficiently, and developing quality education systems.

Keywords: Academic Administration, Educational Institutions, Digital Age

บทนำ

การพัฒนาความเจริญมั่งคั่งของประเทศชาติ เป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของภาครัฐและเอกชนที่จะต้องดำเนินการ ซึ่งปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสร้างความเจริญมั่งคั่งอย่างยั่งยืนได้นั้นคือ คุณภาพของประชากรในสังคมและกระบวนการ ที่จะพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญและได้ผลดีที่สุดคือการศึกษา สถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นของรัฐและเอกชน จำเป็นต้องสร้างความยั่งยืนมั่นคง ยิ่งยงให้เกิดขึ้นยิ่ง ๆ ขึ้นไปในองค์กร เป็นการสร้างวัฒนธรรมแห่งความสำเร็จร่วมกันที่ยั่งยืน เป็นการสร้างเสริมเติมเต็มถ่ายทอดอยู่ตลอดไป เป็นการที่ไม่ต้องคอยพึ่งแต่ผู้นำเพียงผู้เดียว แต่การสร้างทีมผู้นำเป็นการใช้ภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงหรือผู้นำที่ยั่งยืนที่เต็มไปด้วยวิสัยทัศน์ที่ยิ่งใหญ่ ยาวไกล ปรับเปลี่ยนไปตามความเหมาะสมและตามสภาพการ ความยั่งยืน มั่นคงนี้ต้องมีมิติหลักคือ ความลึกด้วยสปีริต จิตสำนึก คุณธรรม จริยธรรมที่ ดีงาม ยิ่งใหญ่ กว้างไกล ยืนยง ยืนหยัดและยาวไกล ยืนยง มั่นคงในสิ่งถูกสร้างที่ดีงาม ไม่หวั่นไหวหรือละวางโดยง่าย มีจุดยืน จุดก้าวเดินที่ชัดเจน ยาวไกล ยิ่งใหญ่ต่อไปเรื่อย ๆ มีความกว้างขวาง คลอบคลุมสมบูรณ์พร้อมทุกฝ่ายรับรู้ร่วมกัน เพื่อผลประโยชน์และความสำเร็จของผู้เรียน คือ เป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ที่สุดร่วมกัน (เอกราช โฆษิต พิมาณเวช, 2562) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ โดยการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลังและมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมจึงกำหนดให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยให้มีเอกภาพในเชิงนโยบายและหลากหลายในทางปฏิบัติ โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งในด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการกระจายอำนาจดังกล่าว ทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระในการบริหารจัดการการศึกษาเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการโดยใช้

โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) เป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา (กระทรวง ศึกษาธิการ, 2546)

ในยุคสมัยโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและเป็นตัวเร่งปฏิกิริยาสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างมากมาย รูปแบบของการจัดการศึกษาก็ต้องเปลี่ยนแปลง จากการเป็นผู้สอนและผู้เรียนเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (Partnering) โดยองค์ประกอบที่สำคัญของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีทางการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนในยุคดิจิทัล และครูในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงไปโดยสิ้นเชิง ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เหมาะกับยุคสมัย โดยอาศัยการนำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ต้องมีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจที่สำคัญของการบริหารโรงเรียนตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งทั้งผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติการ ประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็น ระบบและต่อเนื่อง มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้ สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็ง ในการบริหารและจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้ง ปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียนโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ (สุเมธ งามกนก, 2564) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียน การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน วิสาหกิจ และสถาบันการศึกษาอื่น ๆ การบริหารงานวิชาการสามารถปรับปรุงได้ด้วยการสอน การประชุม การสัมมนา กิจกรรม และความช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เหนือสิ่งอื่นใด กระบวนการที่กำลังดำเนินอยู่ ได้แก่ การจัดตั้งและบำรุงรักษาเครือข่ายหรือการร่วมทุน ตลอดจนการใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการนำการเปลี่ยนแปลงทางเทคนิคไปปฏิบัติ (ณัฐกานต์ อยู่คงพันธุ์ และคณะ, 2566) รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ องค์ประกอบที่ 1 ขอบเขตการบริหารงานวิชาการประกอบด้วย 7 ด้าน คือ การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การ

ประเมิน; สื่อ แหล่งเรียนรู้และการพัฒนาเทคโนโลยี การวิจัยเพื่อการปรับปรุงคุณภาพ การศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายใน และการนิเทศการศึกษา โดยขับเคลื่อน โดยองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการควบคุม 3) การทดลองและประเมินผลในด้านความเป็นไปได้และประโยชน์ของ แบบจำลอง พบว่าอยู่ในระดับสูงสุด (อนุสรฯ สุขสุคนธ์ และคณะ, 2566) และแนวทางการ บริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ด้านการ บริหารงานวิชาการควรจัดอบรมให้ครูมีความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนการวัดและ ประเมินผล จัดสื่อการเรียน การสอนให้เพียงพอและทันสมัย มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง และตรงกับความต้องการพัฒนาของ สถานศึกษา ด้านทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นครูต้องจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้วางแผน รู้จักคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สรุปองค์รวม ความรู้ และการนำไปใช้ จัดอบรมให้ครูได้มีความรู้เกี่ยวกับสื่อและ เทคโนโลยี จัดอบรม คุณธรรมให้นักเรียนในรูปแบบของค่ายคุณธรรม และบูรณาการในกลุ่มสาระต่าง ๆ (กฤษกร ไพ คำนาม และสุรางคณา มัณยานนท์, 2565)

การศึกษาการบริหารวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัลมีความสำคัญในการบริหาร สถานศึกษาจึงมุ่งศึกษาเพื่อเป็นการเพิ่มความเข้าใจในการปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัล ช่วยให้ เข้าใจแนวโน้มและเทคโนโลยีใหม่ที่สำคัญในการจัดการสถานศึกษา การพัฒนาทักษะในการใช้ เทคโนโลยี ช่วยให้พัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียน การสอนในสถานศึกษา การเสริมสร้างความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัล ช่วยเสริมสร้างความ รับผิดชอบในการพัฒนาวัฒนธรรมของสังคมดิจิทัล การเพิ่มความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการ วางแผนและประเมินผล ช่วยให้เข้าใจและมีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผลการจัดการ สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทักษะในการบริหารและจัดการ ช่วยให้พัฒนา ทักษะในการบริหารและจัดการสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาหลักสูตรและ การเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การศึกษาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุค ดิจิทัลจะช่วยให้พัฒนาทักษะและความเข้าใจที่จำเป็นในการจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แนวคิดการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือได้ว่าเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามที่พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้มุ่งให้กระจาย อำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและ กระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผลประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัย เกื้อหนุนการพัฒนา คุณภาพนักเรียน ชุมชน ท้องถิ่นได้อย่างมีคุณภาพ ดังมาตราต่อไปนี้ มาตรา 24 จัด กระบวนการเรียนรู้ มาตรา 25 รัฐต้องส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ ตลอดชีวิต ทุกรูปแบบ มาตรา 26 จัดการประเมินผู้เรียน มาตรา 27 จัดทำสาระหลักสูตรตาม วัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดี ของครอบครัว มาตรา 30 พัฒนา กระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้ผู้สอน สามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน มาตรา 48 จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและ จัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน มาตรา 66 พัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) โดยวัตถุประสงค์ของการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) เพื่อให้สถานศึกษา บริหารงานวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็วและสอดคล้อง กับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น 2) เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้ มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมิน คุณภาพภายใน เพื่อพัฒนาตนเองและ การประเมินจากหน่วยงานภายนอก 3) เพื่อให้ สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนจัดปัจจัย เกื้อหนุนการพัฒนาการ เรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียน เป็นสำคัญได้ อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และ 4) เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการ พัฒนาคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและ สถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง (รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2554)

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 วัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานวิชาการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเองและการประเมินจากหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ตลอดจนจัดปัจจัย เกื้อหนุนการพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ และเพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง สถานศึกษาจะต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ (มาตรา 24) ส่งเสริมการดำเนินงานและการจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต (มาตรา 25) จัดการประเมินผู้เรียน (มาตรา 26) จัดทำสาระหลักสูตรตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง (มาตรา 27) พัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (มาตรา 30) จัดให้มีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและจัดทำรายงานประจำปี (มาตรา 48) และพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของผู้เรียน (มาตรา 66)

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีนักวิชาการหลายท่านได้อธิบายถึงความหมายของการบริหารงานวิชาการไว้ดังนี้ รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2554) กล่าวถึงความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ หรือกิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการ ประเมินผลให้ดีขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

สันติ บุญภิรมย์ (2553) กล่าวถึงความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารจัดการ กิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนและการบริหาร สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล ต่อการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างราบรื่น เปรียบเสมือน เส้นเลือดใหญ่ไปหล่อเลี้ยงหัวใจ การบริหารจึงเป็นกิจกรรมที่สำคัญ

ที่สุดของงานวิชาการที่สามารถทำให้งานวิชาการเกิดพลวัต (Academic Affairs Dynamic) อยู่ตลอดเวลา ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพของการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดไป

สมาน อัครภูมิ (2553) กล่าวถึงความหมายไว้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ เพื่อให้พันธกิจการบริหารด้านวิชาการโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุความมุ่งหมายการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งมีขอบเขตการบริหาร 5 งาน คือ 1) การวางแผนวิชาการ 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การนิเทศ และการพัฒนาการเรียนการสอน และ 5) การประเมินผลงานทางวิชาการ

Gorton (1983) กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและ ปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งได้แก่งานด้านหลักสูตร การจัดการเรียน การจัดการตาราง การเรียนการสอน การจัดครูเข้าสอน การพัฒนาการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากรทางด้าน วิชาการ การวัดผลและประเมินผล รวมถึงการนิเทศการสอน

และ Fry, Ketteridge and Marshall (2009) ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการว่าเป็นงานที่กำกับติดตาม ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องการเรียนการสอน การทำงานวิจัย การนิเทศติดตาม การบริหารงานวิชาการและการจัดการ ตลอดจนการรักษา ความเป็นมืออาชีพทางด้านการจัดการเรียนการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการ หรือ กิจกรรมการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา การเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน โดยมีขอบเขตงานหลัก ดังนี้ การวางแผนวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ และการพัฒนาการเรียนการสอน และการประเมินผลงานทางวิชาการ นอกจากนี้ ยังรวมถึง การบริหารจัดการกิจกรรมทุกชนิดทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การบริหารสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอน การกำกับติดตามงานด้านการเรียน การสอน การวิจัย การนิเทศ การจัดการ การรักษาความเป็นมืออาชีพทางด้านการจัดการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล คุณภาพของการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด การบริหารงานวิชาการเปรียบเสมือนหัวใจสำคัญของสถานศึกษา ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าต่อไป

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการ เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อมก็อยู่ที่ลักษณะของงานนั้น

Smith and others (1961) ได้ทำการศึกษาในด้านการใช้เวลาในการบริหารงานและการให้ความสำคัญของงานในสถานศึกษา งานในความรับผิดชอบของผู้บริหารโดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท พบว่า 1) การบริหารงานวิชาการ คิดเป็น 40% 2) งานบริหารบุคลากร ได้แก่ ครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ คิดเป็น 20% 3) งานบริหารกิจการนักเรียน คิดเป็น 20% 4) งานบริหารการเงิน คิดเป็น 5% 5) งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็น 5% 6) งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็น 5% และ 7) งานบริหารทั่วไป คิดเป็น 5% ซึ่งสอดคล้องกับ

อัมภา บุญช่วย (2537) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เวลาในการบริหารงานวิชาการ มากกว่างานอื่น ๆ ในรอบสัปดาห์ สรุปได้ว่า งานด้านวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นงานหลักของงานการศึกษา ส่วนอื่น ๆ เป็นงานที่มาสสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ดังนั้น งานวิชาการจึงมีใช่เพียงแต่ให้นักเรียนอ่านออกเขียนได้ ทำเลขเก่งเท่านั้น แต่ความหมายรวมถึง การดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ (2554) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของการบริหาร สถานศึกษา และเป็นส่วนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร (Curriculum) โดยมีการจัดกิจกรรมที่เป็น การปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จิรพันธ์ พิมพ์พันธุ์ (2554) ได้กล่าวว่า ฝ่ายวิชาการมีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานด้านวิชาการ เช่น การกำหนดหลักสูตร (Curriculum) แผนการสอน สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน การวัดผล ประเมินผลการจัดครูเข้าสอน การนิเทศการสอน

สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญโดยเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษามีผลต่อมาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษา เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกระดับมีส่วนเกี่ยวข้อง ใช้เวลาในการบริหารงานมากที่สุด พบว่า ใช้เวลา 40% ของเวลาทั้งหมด เป็น

หัวใจสำคัญของงานการศึกษา งานอื่น ๆ เป็นงานที่มาสนับสนุนงานวิชาการให้มีคุณภาพ ไม่ได้มุ่งแค่ให้นักเรียนมีความรู้ แต่รวมถึงการดำรงชีวิตในสังคมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ฝ่ายวิชาการมีหน้าที่รับผิดชอบ กำหนดหลักสูตร แผนการสอน สื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอน วัดผล ประเมินผล จัดครูเข้าสอน นิเทศการสอนการบริหารงานวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสถานศึกษา ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญ และส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

ขอบข่าย หมายถึง ขอบเขต (Scope) การกำหนดกรอบของการทำงานให้อยู่ในวงจำกัด เพื่อส่งผลให้งานที่ดำเนินการนั้นมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ก่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพ และ ประสิทธิภาพพร้อมทั้งผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงาน (อรชร วรรณสอน, 2563) โดยภาระหน้าที่การบริหารงานในสถานศึกษาได้แบ่งออกเป็น 4 ฝ่าย ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา, 2550) อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39 วรรคสองแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ ดังต่อไปนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาใน ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณีในเรื่องดังต่อไปนี้”

ด้านการบริหารงานวิชาการมีภาระหน้าที่ 17 งานคือ 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการ

เรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ขอบเขตการกำหนดกรอบของการทำงานให้อยู่ใน วงจำกัด เพื่อส่งผลให้งานที่ดำเนินการนั้นมีความสมบูรณ์ครบถ้วนก่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพพร้อมทั้งผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงาน มีภาระหน้าที่ 17 งานคือ การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัลที่ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนไปอย่างสิ้นเชิง ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร การทำงาน การศึกษา ธุรกิจในรูปแบบใหม่ ๆ เกิดขึ้นตามวิถีชีวิตและความต้องการของผู้บริโภค อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ สามารถสื่อสารและทำงานได้อย่างอัตโนมัติผ่านการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเรียกว่า

อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง (Internet of Things : IoT) ซึ่งทำให้ผู้คนสามารถ ควบคุม สั่งการ ใช้งานอุปกรณ์ต่าง ๆ ผ่านการเชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ต นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ควบคู่มากับการทำงานของอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งคือ เทคโนโลยีที่เรียกว่าปัญญาประดิษฐ์ หรือ ที่เรียกว่า เอไอ (Artificial Intelligence : AI) เอไอ คือเทคโนโลยีดิจิทัลที่ออกแบบ ให้มีระบบการทำงานเหมือนสมองของมนุษย์ที่สามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน และตัดสินใจ จากปึกค้ำ เอไอ จึงมีการประมวลผลที่รวดเร็วและแม่นยำอย่างมาก ปัจจุบันเอไอเข้ามามี บทบาทกับชีวิตประจำวันของเราและยังมีการใช้งานอย่างแพร่หลายในหลายองค์กรรอบตัวของ เรา เช่น ระบบการจดจำปลดล็อกโทรศัพท์มือถือจากใบหน้า การจำแนกเสียงการสั่งงานบน อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมไปถึงระบบคาดการณ์เส้นทางจราจรแบบเรียลไทม์บนแอปพลิเคชัน กูเกิล แมพ (Google Map) เป็นต้น อินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่งและ เทคโนโลยีเอไอได้ช่วยอำนวยความสะดวกอย่างมากให้กับชีวิตประจำวันของผู้คนและองค์กรต่าง ๆ มากมาย (Rohidsathan, 2016)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีภารกิจสำคัญในการบริหารงาน เพื่อให้เกิด ผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษามาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในขณะเดียวกันต้องให้เกิดผล สัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้อง กำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้ง คนดี คนเก่ง และคนที่มีความสุข ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นบทบาทที่มีส่วนสำคัญที่จะนำ ประเทศเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประเทศไทย 5.0 และคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค ดิจิทัล (มฤติ เฟื่องสง่า และ มัทนา วัฒนอมศักดิ์, 2566) มีดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้อง กำหนดนโยบาย กำหนดวิสัยทัศน์ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ชัดเจนว่า ต้องการไปในทิศทางใด และจะนำมาใช้กับการบริหารสถานศึกษาในเรื่องใดบ้าง 2) ผู้บริหาร สถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐาน ให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ อาทิเช่น โครงสร้างพื้นฐานทางด้าน Hardware, Software, Network และเครือข่ายไร้สายต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้ครู บุคลากรทางการศึกษา รวมไปถึงนักเรียนทุกคน สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้อย่างสะดวก รวดเร็วทันต่อการใช้งาน พร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนอย่างเพียงพอให้ ครอบคลุมภารกิจของสถานศึกษา 3) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนักเห็นความสำคัญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อยกระดับการ บริหารจัดการสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนรวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยี

สารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนัก เห็นความสำคัญ และมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนใฝ่ เรียนรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 5) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมการทำงาน และบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานของสถานศึกษา ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่าน Internet ได้ตลอดเวลา 6) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมไปสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในการบริหารจัดการและส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งนี้การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้บริหารควรทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพราะเมื่อมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมคนในสถานศึกษามีความเห็นและทำงานร่วมกัน มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกันจะทำให้การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาเป็นไปอย่างราบรื่น 7) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันการบริหารจัดการการศึกษาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 8) ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีระบบการกำกับติดตามและการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของสถานศึกษาทั้ง ครูอาจารย์ บุคลากรทุกคน รวมถึงนักเรียนว่าสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามนโยบายอย่าง ถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ และ 9) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการทำงานเป็นเครือข่าย การบริหารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในยุคดิจิทัล จำเป็นต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างองค์กรผลักดันให้มีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงการทำงานร่วมกับองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ประกอบการ ผู้ปกครอง เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน ให้สามารถวางแผนเป้าหมายของตนเองได้ อย่างตรงจุดและพร้อมที่จะเข้าสู่การทำงานหรือการศึกษาต่อในอนาคต

การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างสะดวกรวดเร็วและมีคุณภาพตรงตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหาร การตัดสินใจที่ดีจะต้องรวดเร็ว และไม่ผิดพลาด การที่จะเป็นแบบนั้นได้ต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่มีจำนวนมากเพียงพอ และเป็นปัจจุบันนำมาใช้งานได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งระบบสารสนเทศที่ผู้บริหารนำมาใช้ในการตัดสินใจ ได้แก่ ระบบสารสนเทศสำหรับ

ผู้บริหาร (Executive Information Systems) หรือ EIS และระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Decision Support System) หรือ DSS การนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานด้านการบริหารงานวิชาการ มีการนำสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้การเรียนการสอนให้ทันสมัยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและสถานศึกษา เช่น การใช้โปรแกรมตัดต่อสื่อภาพเคลื่อนไหวในการสร้างสื่อดิจิทัล การใช้โปรแกรมดิจิทัลเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนการสอน การจัดทำคลังข้อมูล (Data Warehousing) ให้พร้อมนำไปใช้และวิเคราะห์ต่อ เช่น คลังข้อสอบ การใช้นวัตกรรมดิจิทัลในการวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีภารกิจสำคัญในการบริหารงาน เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ด้านการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในขณะเดียวกันต้องให้เกิดผลสัมฤทธิ์สอดคล้องกับบริบทของชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่ โดยสถานศึกษาแต่ละแห่งต้องกำหนดเป้าหมายของตนเองในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นทั้ง คนดี คนเก่ง และคนที่มีความสุข ดังนั้นบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ถือได้ว่าเป็นบทบาทที่มีส่วนสำคัญที่จะนำประเทศเปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคประเทศไทย 5.0 การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (EIS) ผู้บริหารสามารถดูข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษา เช่น จำนวนนักเรียน ผลการเรียนรู้ งบประมาณ ฯลฯ ช่วยให้ผู้บริหารวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS) ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกเพื่อหาแนวทางพัฒนาการศึกษา สื่อการสอนดิจิทัล ครูสามารถใช้สื่อการสอนดิจิทัลเพื่อประกอบการสอน ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสนุกสนานยิ่งขึ้น แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลการศึกษาได้อย่างสะดวก ระบบวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารสามารถวัดผลและประเมินผลผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จุดอ่อนของนักเรียนได้ ระบบติดตามผลการศึกษา ผู้บริหารสามารถติดตามผลการศึกษาของนักเรียนได้อย่างใกล้ชิด ช่วยให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม โชติเชยลมีเดีย ผู้บริหารสามารถสื่อสารกับผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ควร

คำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและความพร้อมของผู้ใช้งาน และควรใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสารของผู้เรียน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ

ภาพที่ 1 การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัล

สรุป

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรพิจารณาเพื่อสร้างสถานศึกษาที่มีคุณภาพและเต็มทีในการพัฒนาผู้เรียนและชุมชนที่อยู่รอบข้าง ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการเป็นขอบเขตการกำหนดกรอบของการทำงานให้อยู่ใน วงจำกัด เพื่อส่งผลให้ งานที่ดำเนินการนั้นมีความสมบูรณ์ครบถ้วน ก่อให้เกิดทั้งประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพพร้อม ทั้งผลผลิตที่ได้รับจากการดำเนินงานมีภาระหน้าที่ 17 งานคือ การพัฒนาหรือการดำเนินการ เกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การ จัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อ

พัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัล เป็นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ระบบสารสนเทศสำหรับผู้บริหาร (EIS) ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (DSS) สื่อการสอนดิจิทัล แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ระบบวัดผลและประเมินผล ระบบติดตามผลการศึกษา โซเชียลมีเดีย ผู้บริหารสามารถสื่อสารกับผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชน ช่วยให้อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษา เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษา พัฒนาระบบการวัดผลและประเมินผล ปรับการเรียนการสอนให้เหมาะกับแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ ควรคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาและความพร้อมของผู้ใช้งาน และควรใช้เทคโนโลยีควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และทักษะการสื่อสารของผู้เรียน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการ ช่วยให้ผู้บริหารทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ การบริหารงานวิชาการสถานศึกษายุคดิจิทัลมีองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ ได้แก่ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน การสร้างความเข้าใจและมีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผลการจัดการสถานศึกษา การพัฒนาทักษะในการบริหารและจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และการเพิ่มความเข้าใจในการปรับตัวให้เข้ากับยุคดิจิทัลและเทคโนโลยีที่สำคัญในการจัดการสถานศึกษา การทรงคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องพิจารณาและนำความรู้เหล่านั้นมาปรับใช้ให้เหมาะสมเพื่อสร้างสถานศึกษาที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพในการพัฒนาผู้เรียนและชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กฤษกร ไผคำนาม และ สุรางคนา มัณยานนท์. (2565). การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของศูนย์เครือข่ายกุดบาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(1), 55-67.
- กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550, 16 พฤษภาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก. หน้า 29.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.ท.).
- จิรพันธ์ พิมพ์พันธุ์. (2550). กลยุทธ์การพัฒนาสถานศึกษาเอกชนเพื่อส่งเสริมการปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ณัฐกานต์ อยู่คงพันธุ์, กฤษณก ดวงชาตม และ อรุสา พรหมทา. (2566). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดมหาสารคาม. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(3), 835-852.
- มลฤดี เฟื่องสง่า และ มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ, 24(2), 162-175.
- รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2554). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: นำศิลป์.
- สมาน อัสวภูมิ. (2553). การบริหารการศึกษาสมัยใหม่ : แนวคิด ทฤษฎีการปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: บุ๊คพอยท์.
- สุเมธ งามกนก. (2564). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 3(1), 59-67.

- อนุสรณ์ สุขสุคนธ์, เสาวณีย์สิกขาบัณฑิต และ ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ. (2566). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3(4), 1009-1032
- อรชร วรรณสอน. (2563). อนาคตภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเพื่อรองรับการพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยศิลปากร
- อำภา บุญช่วย. (2537). การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.
- เอกราช โฆสิตพิมาณเวช. (2562). ภาวะผู้นำแบบยั่งยืนของการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น. ใน รายงานการวิจัยรับทุนอุดหนุนการวิจัยจากกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประจำปีงบประมาณ 2562. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดขอนแก่น.
- Edward W. Smith and others. (1961). The Educator's Encyclopedia. New Jersey: Prentice Hall.
- Heather Fry, Steve Ketteridge and Stephanie Marshall. (2009). A Handbook for Teaching and Learning in Higher Education : Enhancing Academic Practice. (3rd ed.). New York: Taylor & Francis.
- Richard A. Gorton. (1983). School Administration and Supervision : Leadership Challenges and Opportunities. (2nd ed.). Ohio: W. C. Brown.
- Rothidsathan, B. (2016). Policy of Higher Education. Retrieved October 30, 2023. from <http://www.moe.go.th/websm/2016/sep/385.ht2.jpg>